

IMPLICAREA PĂRINȚILOR ÎN VIAȚA ȘCOLII

O ABORDARE INOVATOARE PENTRU O EDUCAȚIE DE CALITATE

REZUMAT

Alfred Fernandez
Valeria Arregui Trujillo

Acest proiect a fost finanțat cu sprijinul Comisiei Europene. Publicația de față reflectă numai poziția autorilor, iar Comisia Europeană nu este responsabilă de modul de tratare a informațiilor conținute.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Département fédéral de l'intérieur DFI
Secrétariat d'Etat à l'éducation et à la recherche SER

Organisation
des Nations Unies
pour l'éducation,
la science et la culture

Chaire UNESCO en
droits de l'homme et
éthique de la coopération
internationale

CATTEDRA UNESCO
UNIVERSITÀ DEGLI STUDI DI BERGAMO
Università de
Bergamo

Acest rezumat a fost realizat pe baza rapoartelor naționale elaborate de echipele de cercetare ale instituțiilor reprezentate în proiect. Pentru România, raportul a fost realizat de Octavia Costea și Laura Căpiță, cercetători în cadrul Institutului de Științe ale Educației.

Traducerea acestui material a fost realizată de Luminița Catană, Laura Căpiță și Angelica Mihăilescu.

De ce participarea părinților?

Modalitatea de guvernare a sistemelor educative reprezintă una dintre problemele centrale ale educației de calitate. De aceea, în documentele Comisiei Europene se afirma recent că «o mai mare participare a părților implicate, a partenerilor sociali și a societății civile reprezintă [...] o prioritate».

Proiectul **IPPE (Indicatori de participare a părinților în învățământul obligatoriu)** decurge din această perspectivă privind mai buna guvernare prin intermediul creșterii gradului de implicare a părinților în educație. *Raportul european din mai 2000 privind calitatea în educație*, elaborat de Comisia Europeană, consideră participarea părinților ca fiind unul dintre indicatorii de calitate. Prin urmare, proiectul de față a elaborat o serie de indicatori prin intermediul cărora să poată fi măsurată participarea părinților, la nivelul sistemelor educative europene. Prin această modalitate de măsurare ar trebui să poată fi sprijinite autoritățile în procesul de coordonare a politicilor publice și, în consecință, în acela de gestiune a sistemelor educative.

Pentru a evita orice controversă asupra conceptului de participare, Consorțiu-ul care conduce acest proiect a dorit să adopte o perspectivă de abordare a educației bazată pe drepturi atât pentru elaborarea indicatorilor cât și pentru formularea metodologiei de cercetare și de interpretare a datelor.

Ca punct de plecare, au fost luate în considerare două studii realizate de către Agenția Eurydice, în care drepturile părinților sunt împărțite în două categorii referitoare la drepturile individuale și la cele colective:

- Categoria drepturilor părinților numite «individuale» se compune din trei tipuri de drepturi. Primul dintre ele se referă la dreptul părinților de a alege școala pe care o doresc pentru copiii lor. Al doilea constă în dreptul de a contesta, prin care li se oferă părinților posibilitatea de a-și exprima dezacordul în legătură cu anumite hotărâri luate de către autoritățile școlare. În sfârșit, cel de-al treilea drept vizează informațiile pe care trebuie să le primească părinții în legătură cu progresul copiilor lor și cu modul de organizare a sistemului școlar, în general, și al școlii, în special.
- Categoria de drepturi numite «colective» se referă, în mod esențial, la dreptul de participare a părinților în cadrul structurilor formale care funcționează la nivelul sistemului educativ.

Indicatorii IPPE

Elaborarea indicatorilor a avut la bază raportul Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului, în care sunt utilizați indicatori pentru supravegherea aplicării instrumentelor internaționale referitoare la drepturile omului (cf. HRI/MC/2008/3). Instrumentele internaționale selectate pentru realizarea cercetării de față sunt următoarele: Pactul internațional al drepturilor economice, sociale și culturale (PIDESC), Pactul internațional al drepturilor civile și politice (PIDCP), Convenția cu privire la drepturile copilului (CDE), Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW), Convenția privind protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiei lor (CTM), Convenția cu privire la lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului (CADE).

Referitor la instrumentele regionale, acestea sunt următoarele: Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDH), Protocolul nr.1 al Convenției și Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale. Nu în ultimul rând, în ceea ce privește existența drepturilor referitoare la participarea părinților în cadrul sistemului educativ, au fost studiate, de asemenea, Constituția și normele fundamentale ale educației din fiecare țară.

Indicatorii formulați în cadrul Proiectului IPPE, în vederea realizării rapoartelor naționale pentru țările membre ale Consorțiu-ului, reiau cele patru drepturi evocate mai înainte: informarea, alegerea, contestarea și participarea la structurile formale. În scopul creării unui larg consens asupra utilității și pertinentei acestor indicatori, au fost organizate întâlniri cu părțile implicate în educație din fiecare dintre țările partenere: **Belgia, Spania, Portugalia, România, Marea Britanie (Anglia și Țara Galilor) și Elveția (Berna, Geneva, Tessin, Vaud și Zürich).**

Indicatori pentru dreptul la informare

1. Care sunt informațiile puse la dispoziția părinților și, dintre acestea, care sunt puse la dispoziție în mod obligatoriu?

- criteriile de admitere
- organizarea sistemului școlar
- proiectul instituției școlare (dacă există)
- organizarea școlii
- evaluarea instituției

2. Informația este adaptată în funcție de caracteristicile părinților din școală ?

1. Prin intermediul primului criteriu se încearcă să se afle care sunt informațiile transmise părinților și care dintre acestea sunt comunicate în mod obligatoriu. Au fost stabilite cinci subpuncte referitoare la informațiile considerate indispensabile pentru ca părinții să poată înțelege sistemul școlar, viziunea și competențele instituției, precum și drepturile și îndatoririle pe care aceștia le au, împreună cu copilul lor. Acest indicator poate varia de la 0 la 75 de puncte, cel mult. Fiecare subpunct poate fi notat cu 0 puncte, dacă nu este furnizată nicio informație cu privire la tematica respectivă; cu 5 puncte, dacă informația este transmisă, dar nu are un caracter obligatoriu, și cu 15 puncte, dacă informația trebuie să fie transmisă în mod obligatoriu.

2. Acest indicator ne va permite să aflăm dacă informația este adaptată, prin urmare, susceptibilă de a ajunge la un număr cât mai mare de persoane și de a fi înțeleasă de către cei care o primesc.

Această situație ar reflecta o voință politică puternică privind luarea în considerare a grupurilor de migranți sau de minoritari, prin manifestarea unei voințe explicite de integrare (cel puțin, la nivel școlar) a drepturilor și îndatoririlor fiecăruia. Dacă informația este comună pentru toată lumea și nu se face nici un demers pentru a se adresa către cât mai mulți părinți posibil și, în mod special, către familiile cu risc, atunci nu se va acorda nici un punct.

În schimb, dacă informația este tradusă în mai multe limbi sau dacă sunt puse în funcțiune mecanisme administrative pentru a ajunge la familiile cu risc, atunci se vor atribui 10 puncte.

Dacă aceste două condiții (informația tradusă în mai multe limbi + mecanisme administrative pentru a informa familiile cu risc) sunt respectate, atunci se vor atribui 25 de puncte.

Indicatorul 1 maximum 75 de puncte

Indicatorul 2 maximum 25 de puncte

Indicatori pentru dreptul de a alege

1. Există o diversitate în ceea ce privește ofertele de instituții școlare?

2. Există măsuri financiare care să permită părinților să aleagă școli «altele decât cele ale administrației publice»?

1. Pentru ca părinții să aibă, în mod efectiv, dreptul de a alege tipul de educație pe care îl doresc pentru copiii lor, este necesar să existe o diversitate de oferte educative instituționale bine definite, astfel încât aceasta să fie cât mai largă. Acestui indicator i se atribuie o valoare maximă de 50 de puncte, atunci când oferta este considerabil diversificată, și 0 puncte, atunci când nu există nici un fel de diversitate. De asemenea, a fost luată în considerare și posibilitatea existenței unei situații intermediare, evaluată cu 25 de puncte, atunci când diversitatea instituțiilor școlare este puțin semnificativă (de exemplu, atunci când se poate alege doar între o școală publică și o școală confesională).

2. Cel de-al doilea indicator se referă la o problemă foarte sensibilă din punct de vedere politic, deoarece privește subvențiile destinate școlilor private. Chiar dacă, practic, la nivelul guvernului toate țările atribuie subvenții pentru aceste tipuri de școli, chestiunea este discutabilă. S-a apreciat că, dacă li se oferă părinților posibilitatea alegerii dintr-o multitudine de tipuri de școli, atunci aceasta n-ar trebui să fie limitată din motive financiare. Au fost atribuite 50 de puncte, dacă frecventarea școlilor «altele decât [cele] ale administrației publice» nu atrăgea după sine nicio cheltuială suplimentară pentru părinți, 25 de puncte, atunci când cheltuielile erau acoperite parțial de către stat și parțial de către familii, 10 puncte, atunci când subvențiile erau puse în funcțiune în mod neregulat sau erau nesemnificative și 0 puncte, dacă toate cheltuielile cădeau în sarcina familiilor.

Indicatorul 1 maximum 50 de puncte

Indicatorul 2 maximum 50 de puncte

Indicatori pentru dreptul de a contesta

1. Există mecanisme care să permită exercitarea dreptului la contestație și în ce domenii?

- Admiterea
- Măsurile disciplinare
- Evaluarea
- Dreptul de participare
- Decizia în structurile de participare

2. Sunt eficiente mecanismele privind contestarea?

- Există un interval de timp pentru răspuns pe care trebuie să îl respecte instituția direct responsabilă?
 - Răspunsul trebuie să fie motivat?
-

1. Acest indicator trebuie să pună în evidență, mai întâi, dacă există acest drept și, ulterior, care sunt domeniile pe care le acoperă. S-a optat totuși pentru a nu se specifica tipul sau nivelul de contestare despre care este vorba (la nivelul școlii, al sistemului educativ sau al celui judiciar). Prin urmare, s-a determinat doar dacă există un mecanism de contestare care să le permită părinților să-și expună în mod oficial opoziția față de o anumită hotărâre. În ceea ce privește dreptul la contestare, s-a apreciat că acesta ar trebui să se exercite în cele 5 domenii enunțate mai sus. Pentru acest indicator, se atribuie 12 puncte pentru fiecare domeniu care oferă posibilitatea de contestare și 0 puncte, dacă nu există nicio posibilitate de acest fel.

2. Referitor la mecanismele de contestare, se consideră indispensabil faptul de a ști nu numai dacă există astfel de mecanisme, ci și dacă este posibil să fie utilizate fără să apară dezavantaje datorate unor răspunsuri care nu sunt aduse la cunoștință sau care sunt comunicate prea târziu. De aceea, pentru început, se dorește să se știe dacă instituția direct răspunzătoare, la care părinții pot face recurs, impune un termen limită care trebuie respectat și, ulterior, dacă răspunsurile trebuie să fie motivate. Astfel, va fi pusă în evidență eficiența mecanismelor de contestare. Acestui indicator îi sunt atribuite 20 de puncte, dacă instituția direct răspunzătoare trebuie să respecte un termen limită care nu afectează reclamantul și 0 puncte, dacă nu este menționat nici un termen sau dacă acesta este în

detrimentul elevului. Vor fi atribuite 20 de puncte suplimentare, dacă răspunsurile furnizate prin intermediul mecanismelor de contestare sunt motivate și 0 puncte, dacă acestea nu sunt.

Indicatorul 1 maximum 60 de puncte
Indicatorul 2 maximum 40 de puncte

Indicatori pentru dreptul la participare

- 1. Există structuri la care participă și părinții și care sunt competențele acestora la diferite niveluri (instituție școlară/ nivel regional/ nivel național)?**
- 2. În cadrul structurilor la care pot participa părinții, care este tipul de reprezentare avut în vedere pentru aceștia (minoritar, paritar, majoritar) la diferite niveluri?**
- 3. Statul solicită în mod regulat opiniile părinților?**
- 4. Există un sistem de formare a părinților?**

1. Prin intermediul primului indicator, se urmărește la ce nivel se situează participarea părinților și care sunt competențele care le sunt atribuite. Se consideră a fi de dorit ca părinții să poată lua decizii la toate nivelurile – din momentul conceperii politicilor educative până la acela al evaluării sistemului. Totuși, există anumite țări, cum ar fi Elveția și Belgia, care nu au decât două niveluri. Deoarece regiunile acestora (cantoane sau comunități) sunt total autonome în ceea ce privește educația obligatorie, nu există, prin urmare, o structură formală privind participarea părinților la nivel național. Pentru atribuirea punctajului, s-a procedat astfel: fiecărui nivel (instituție școlară/ nivel regional/ nivel central) i se pot acorda cel mult 20 de puncte atunci când structurile de participare i se atribuie o autonomie totală, fără intervenție din afară; 10 puncte sunt acordate dacă structura de participare poate decide, însă autonomia sa este limitată; 5 puncte, dacă aceasta este consultată, însă autoritățile iau deciziile; niciun punct, atunci când nu există nicio structură de participare. În ceea ce privește țările care nu au decât două niveluri, din motive de politică administrativă, cum ar fi cele enunțate mai sus, se vor atribui 30 de puncte atunci când autonomia structurii de participare este totală, 15 puncte, dacă structura are putere de decizie, dar are o autonomie limitată, 5 puncte, dacă aceasta este doar consultată și niciun punct în situația în care nu există o astfel de structură. Acest indicator capătă o mare importanță, deoarece, cu ajutorul lui, se poate determina, pe de-o parte, la ce nivel se situează participarea părinților și, pe de altă parte, în ce măsură părinții sunt apreciați și acceptați prin intermediul puterii de decizie care li se conferă. De aceea, acest indicator deține singur 60% din ponderea totală a dreptului de participare.

2. În ceea ce privește reprezentarea părinților în cadrul structurilor de participare, este important să fie determinată ponderea lor. Prin urmare, nu se atribuie niciun punct atunci când reprezentarea în structura de participare este minoritară sau nu există deloc; se atribuie 5 puncte, atunci când reprezentarea este paritară și 10 puncte, dacă aceasta este majoritară. Acest lucru este valabil pentru cele trei niveluri, adică cel al instituției școlare, cel regional și, în cele din urmă, cel național sau central. Obținem astfel o valoare maximă de 30 de puncte pentru țările în care există cele trei niveluri și 20 de puncte pentru cele care au doar două niveluri. Împărțirea la trei sau la doi, după caz, permite obținerea unui maximum de 10 puncte.

3. Referitor la alt treilea indicator, prin acesta se pune în evidență, interesul pe care îl manifestă statul față de opinia părinților. Prin urmare, este important să aflăm dacă statul solicită, în mod regulat sau nu, punctele de vedere ale tuturor părinților. Nu se atribuie nici un punct dacă părerea părinților nu este solicitată, se atribuie 10 puncte atunci când aceasta este solicitată doar o dată la cinci ani sau mai mulți, și 15 puncte, dacă este solicitată, în mod regulat, la intervale mai mici de cinci ani.

4. În sfârșit, ultimul indicator, care pune accent pe existența unui sistem de formare pentru părinți, trebuie să pună în evidență angajamentul statului cu privire la participarea părinților. Prin acesta, li s-ar permite părinților să înțeleagă mai bine sistemul educativ, să urmărească și să focalizeze mai bine nevoile copiilor lor și, nu în ultimul rând, să participe la luarea de decizii în cadrul instituției școlare, precum și la nivel regional și național. Se vor acorda 15 puncte atunci când un astfel de dispozitiv este pus în funcțiune de către stat în mod regulat și este finanțat de către acesta, 10 puncte, dacă există o ofertă de formare fără să fie însă propusă la nivelul statului sau fără să fie sistematizată. Nu se va acorda niciun punct dacă nu există nimic în acest sens.

Indicatorul 1 maximum 60 de puncte

Indicatorul 2	maximum 10 de puncte
Indicatorul 3	maximum 15 de puncte
Indicatorul 4	maximum 15 de puncte

Rezultatele cercetării

Situația privind ratificarea instrumentelor legislative internaționale

	PDESC	PDESC	CDE	CEDAW	CTM	CADE	CEDH	Prot. 1	CCMN
Germania	x	x	x	x		x	x	x	x
Austria	x	x	x	x			x	x	x
Belgia	x	x	x	x			x	x	
Cipru	x	x	x	x		x	x	x	x
Spania	x	x	x	x		x	x	x	x
Franța	x	x	x	x		x	x	x	
Italia	x	x	x	x		x	x	x	x
Liechtenstein	x	x	x	x			x	x	x
Luxembourg	x	x	x	x		x	x	x	
Malta	x	x	x	x		x	x	x	x
Olanda	x	x	x	x		x	x	x	x
Portugalia	x	x	x	x		x	x	x	x
România	x	x	x	x		x	x	x	x
Marea Britanie	x	x	x	x		x	x	x	x
Suedia	x	x	x	x		x	x	x	x
Elveția	x	x	x	x			x		x

Studiul de față a permis constatarea unei dezvoltări legislative importante în ceea ce privește drepturile individuale și colective ale părinților, în pofida diferențelor notabile dintre țări. Participarea părinților este măsurată printr-un indicator global, care însumează cei patru indicatori privind tipurile de drepturi studiate prin intermediul acestui proiect. Potrivit opiniei echipei de cercetare, doar valoarea maximă deținută de fiecare indicator (100) atestă o dezvoltare legislativă corespunzătoare. Nicio țară nu se află însă în această situație, excepție făcând dreptul la contestare și, într-o măsură mai mică, dreptul la informare. Marea Britanie (Țara Galilor și Anglia) și Belgia reprezintă țările în care drepturile analizate sunt cele mai favorabile participării părinților.

În schimb, toate celelalte țări relevă valori sub medie, care este situată la 72 de puncte (vezi figura 1).

Dreptul la informare

Valoarea indicatorilor referitori la dreptul la informare depășește peste tot 60 de puncte (vezi figura 2). Cantonul Vaud obține cel mai mic scor. Un rezultat excelent este obținut de către Țara Galilor, unde indicatorii privind dreptul la informare ating un punctaj maxim. Media pentru cele 12 țări/cantoane studiate se află la 80 de puncte. Doar Marea Britanie (90) și patru cantoane elvețiene (Berna, Geneva, Tessin și Zürich) (85) se situează peste această valoare.

Componenta privind evaluarea realizată de instituția școlară dovedește existența unui cadru diversificat și a unei «Europe pe două niveluri». O parte este reprezentată de Italia, Spania, Elveția și Belgia, țări în care nu există nicio evaluare din partea instituțiilor (sau datele nu sunt accesibile).

Cealaltă parte este formată din România, Portugalia, Țara Galilor și Anglia, țări în care evaluarea se numără printre informațiile care le sunt accesibile părinților.

Potrivit rezultatelor rapoartelor naționale, informația nu este adaptată caracteristicilor părinților din școală decât în Anglia, în Țara Galilor și în cele cinci cantoane elvețiene. Pentru Portugalia, acesta este indicatorul care se îndepărtează cel mai mult de ponderea maximă.

Dreptul la alegere

În ceea ce privește diversitatea tipurilor de școli, toate țările au obținut la acest indicator o valoare maximă (50). Cât despre finanțare, situația este, în mod clar, mult mai variată (vezi figura 3).

În Anglia, Țara Galilor și Belgia, frecventarea instituțiilor școlare «altele decât cele ale autorităților publice» nu implică nicio cheltuială suplimentară din partea părinților, în timp ce în Portugalia, Spania, România și în cantoanele elvețiene din Berna, Tessin și Zürich cheltuielile sunt acoperite, în parte, de către stat și, parțial, de către familii. În Italia, anumite regiuni prevăd furnizarea de tichete școlare unor familii, în funcție de criterii precise. În cantoanele Vaud și Geneva, părinții care aleg pentru copiii lor aceste tipuri de școli trebuie să asigure integral cheltuielile.

Dreptul la contestare

Din informațiile obținute se observă că, în toate țările studiate, există mecanisme de acțiune pentru a contesta, pe care părinții le pot folosi împotriva deciziilor luate de școli sau de autoritățile din domeniul educației (vezi figura 4). Părinții au posibilitatea de a-și exercita dreptul de contestare în situația refuzului privind înscrierea la o școală, în toate țările analizate. De asemenea, contestarea unor măsuri disciplinare și a evaluării reprezintă un drept recunoscut, așa cum este și dreptul de contestare a unor decizii luate în cadrul structurilor de participare.

În toate țările, legea prevede existența unui interval de timp pentru răspuns care să nu afecteze drepturile reclamantilor (cu excepția cantoanelor Geneva și Zürich). Normele din toate țările și cantoanele prevăd, de asemenea, ca răspunsul să fie motivat, cu excepția României.

Dreptul de participare

Dreptul de participare a părinților a fost studiat prin intermediul a patru indicatori: structuri, tipul de reprezentare, solicitarea opiniilor părinților și existența unui sistem de formare pentru părinți (vezi figura 5).

La nivelul instituției școlare, structurile de participare a părinților nu se bucură de autonomie deplină decât în Italia, Portugalia, Anglia și în Țara Galilor. În Spania, structurile de participare existente au, în mod cert, o anumită putere de decizie, dar autonomia lor este limitată. În cantoanele elvețiene, structura de participare este consultată, însă autoritatea școlară este cea care ia decizii.

La nivel local / regional, în nici una dintre țările cercetate nu există structuri de participare care să se bucure de autonomie deplină. În Portugalia, Anglia, Țara Galilor și Spania, structurile de participare de la acest nivel au putere de decizie, dar în contextul unei autonomii limitate. În România și în cantonul Berna, în schimb, structurile de participare sunt consultate, însă autoritățile publice iau deciziile. În Italia, Belgia și în cantoanele Geneva, Vaud, Tessin și Zürich nu există structuri de participare la acest nivel.

La nivel național, doar România și Belgia au structuri de participare cu putere decizională, dar în contextul unei autonomii limitate, pe când în Portugalia și Spania există structuri de participare care sunt consultate, însă deciziile sunt luate la nivel de autoritate publică. În toate celelalte țări nu există structuri de participare la nivel național.

În aproape toate țările, reprezentarea părinților prevăzută în cadrul structurilor de participare este minoritară la toate nivelurile.

În Portugalia, Anglia, Țara Galilor, în cantoanele Berna, Tessin, Vaud și Zürich, precum și în România, statul solicită opiniile tuturor părinților regulat, la interval de cinci ani. În cantonul Geneva, opiniile sunt solicitate o dată la 5 ani sau mai mult, în timp ce în Italia, Spania și Belgia, opinia părinților este solicitată sistematic.

Pentru cel din urmă indicator, atenția cercetătorilor este îndreptată către existența unui sistem de formare a părinților. Rezultatele obținute au pus în evidență faptul că există astfel de sisteme de formare aproape în toate țările, cu excepția Portugaliei, și că acestea sunt propuse de către organizațiile de părinți, și nu de către autoritățile publice. Doar Țara Galilor, Anglia, Portugalia și Belgia au depășit media obținută de cele douăsprezece țări/ cantoane, care au făcut obiectul cercetării. De asemenea, se constată că, dintre cele patru tipuri de drepturi analizate, cel referitor la participarea părinților a obținut valorile cele mai modeste. Astfel, mediile celorlalte drepturi se situează toate peste 70 de puncte, pe când cea referitoare la dreptul la participare nu depășește 42 de puncte.

Comparație

În general, s-a constatat că cele patru drepturi care au făcut obiectul analizei urmează o curbă cu tendință similară. Analiza de față arată că dreptul la participare acoperă toate cele patru drepturi, care sunt interdependente. Indicatorul global a fost comparat și cu rezultatele PISA 2009 (cultură științifică) și s-a observat existența unei corelații. Se poate deduce din această corelație că participarea părinților are un impact asupra rezultatelor școlare din învățământul obligatoriu.

Figura 1. Indicatorul global

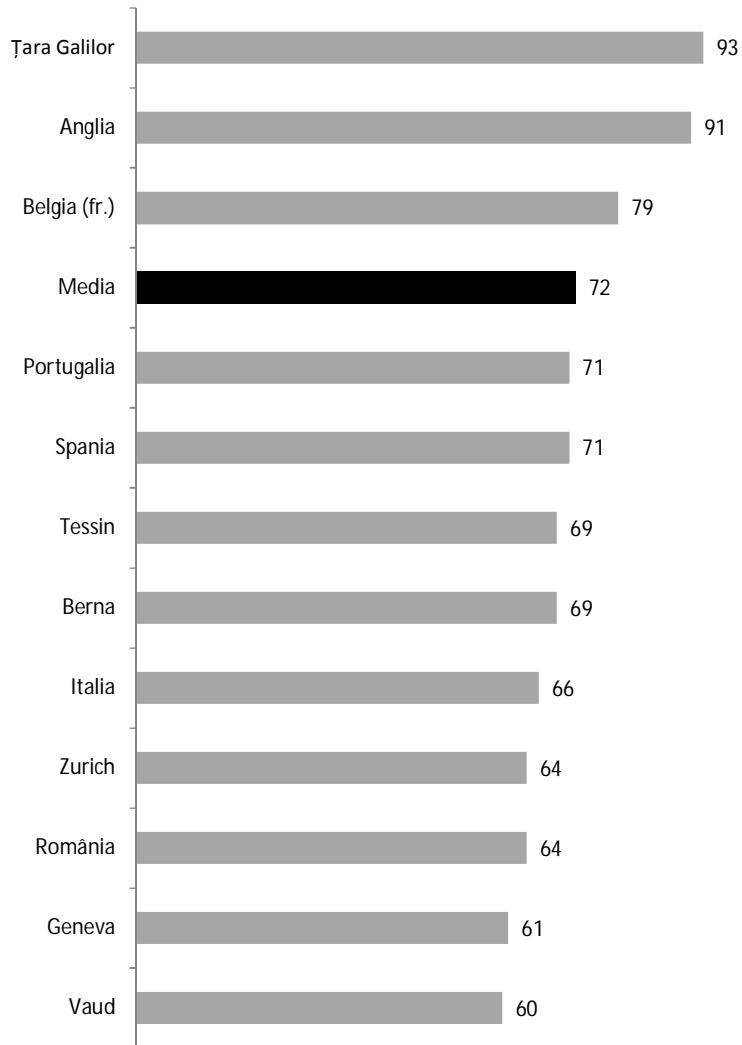
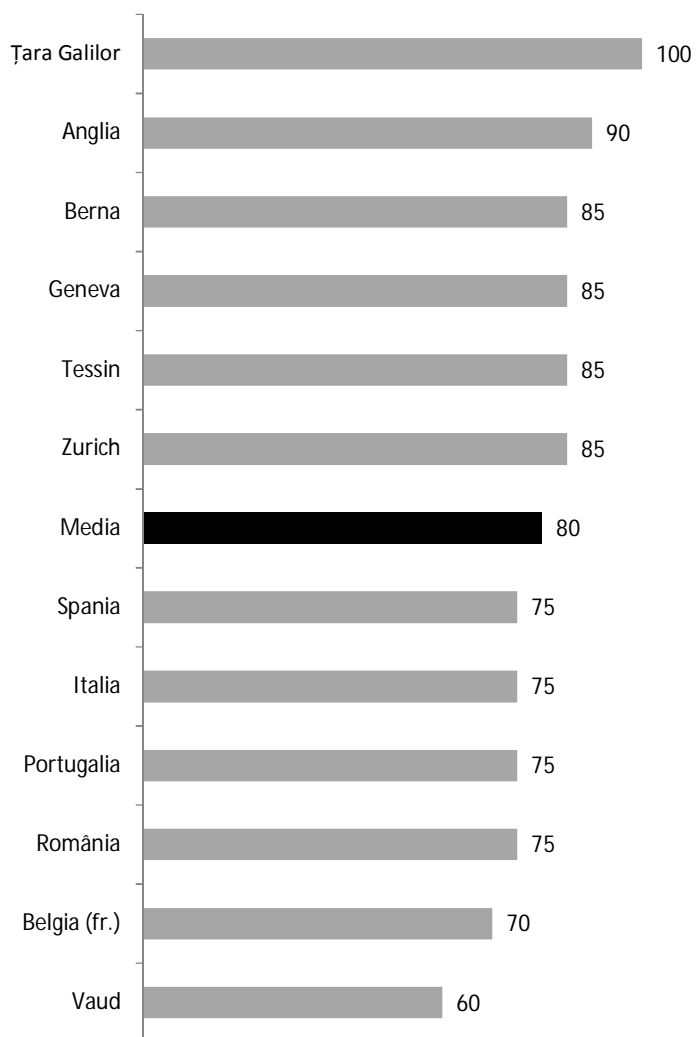

Figura 2. Indicatorul privind dreptul la informare

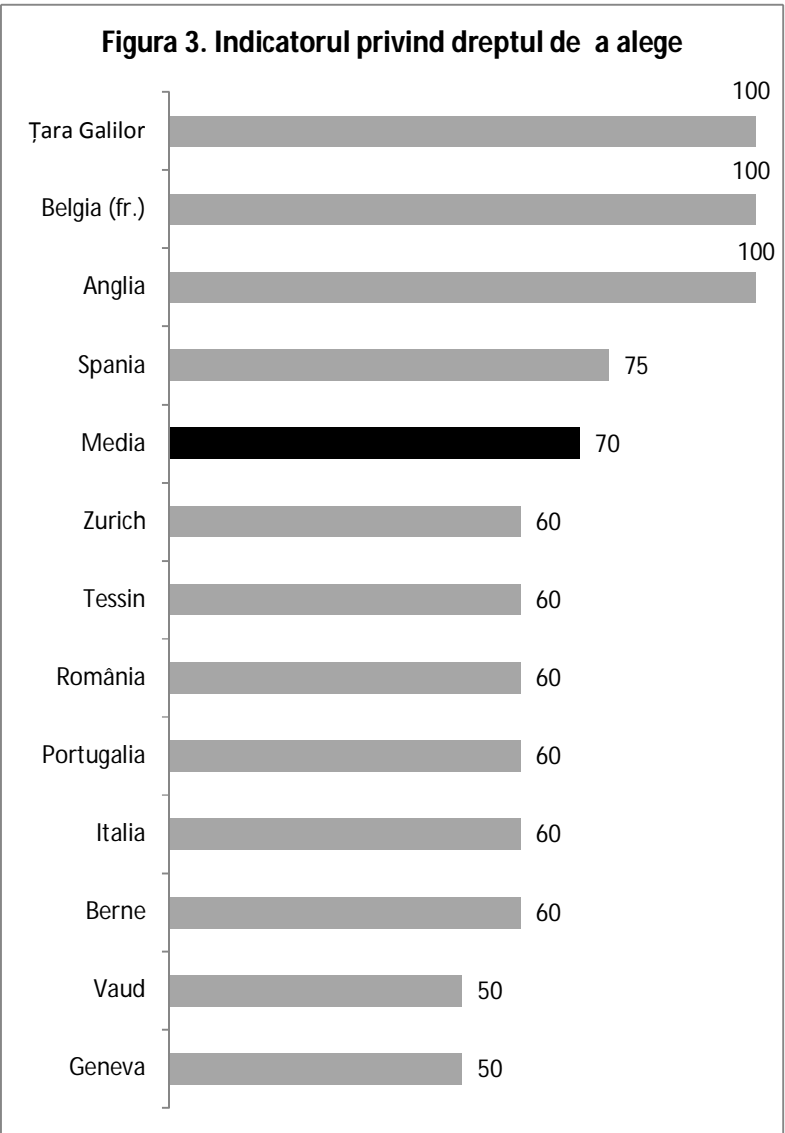

Figura 4. Indicatorul privind dreptul de a contesta

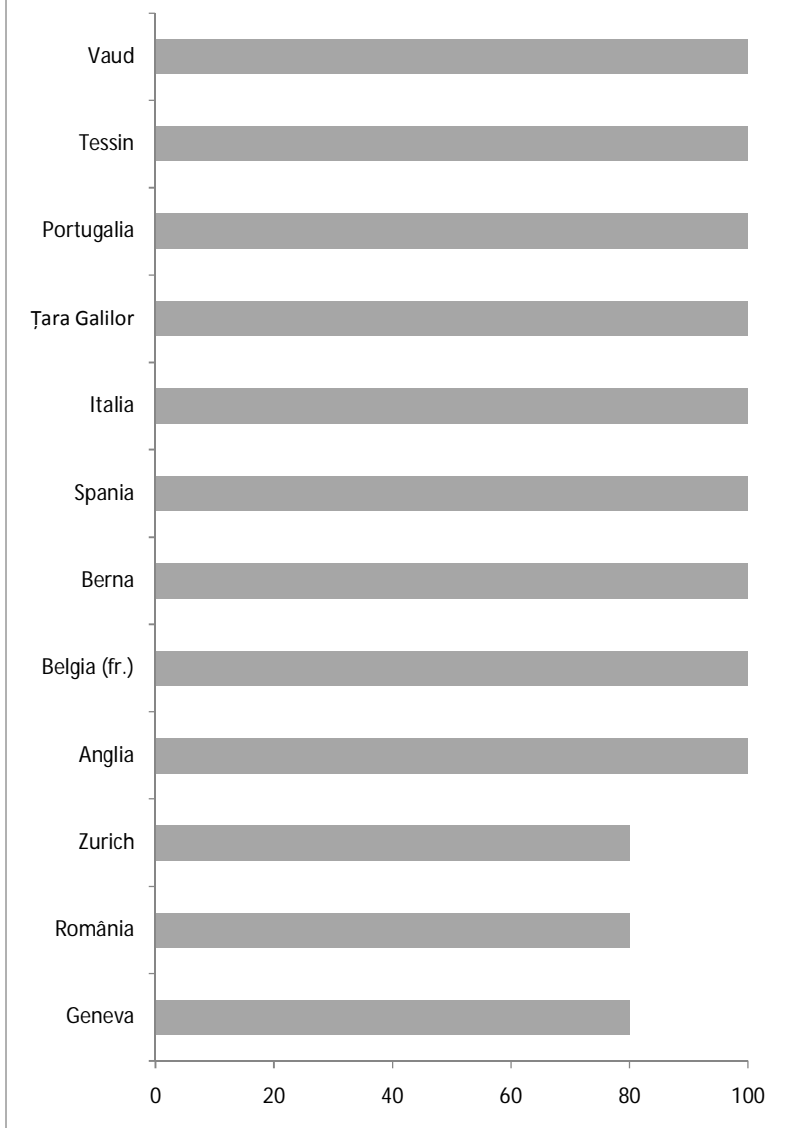

Figura 5. Indicatorul privind dreptul la participare

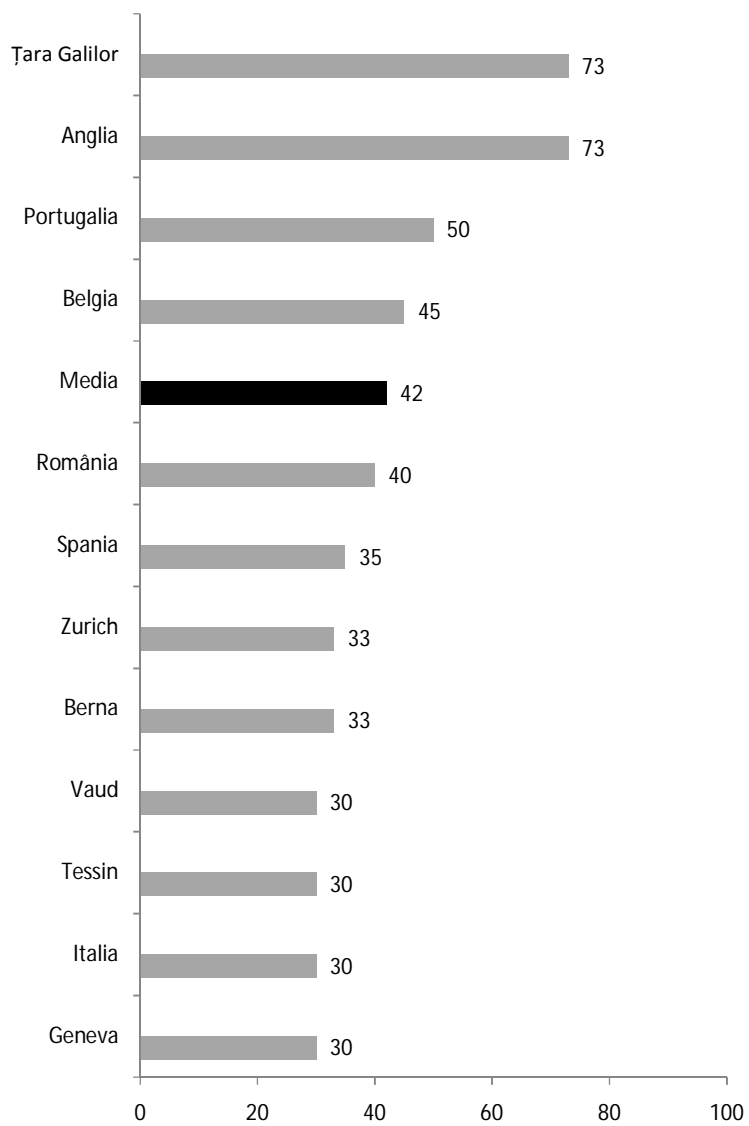
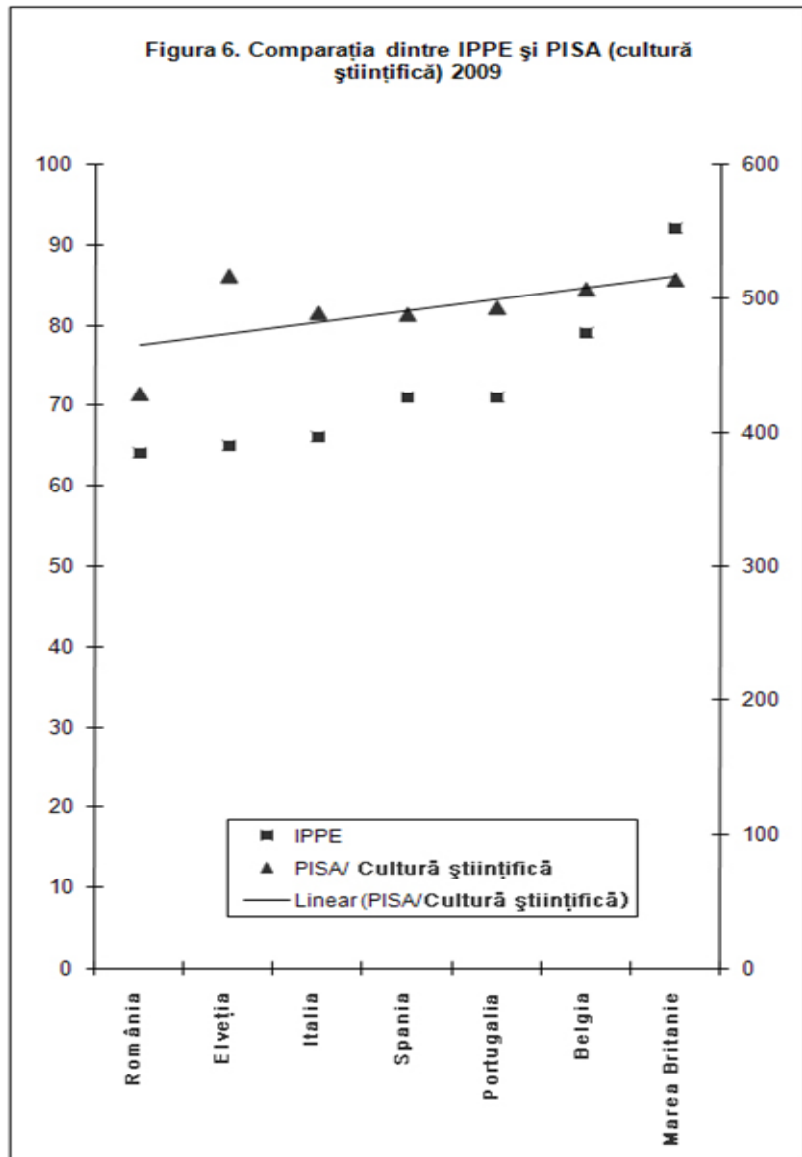

Figura 6. Comparația dintre IPPE și PISA (cultură științifică) 2009

Pentru a oferi o imagine mai cuprinzătoare despre implicarea părinților în viața școlii din Europa, studiul a fost extins la alte opt țări: **Austria, Cipru, Franța, Liechtenstein, Luxemburg, Malta și Suedia, pentru care au fost elaborați indicatori într-o formă simplificată. Cercetarea acoperă astfel 82% din populația școlară din Europa.** În acest scop, au fost elaborați indicatori simplificați care au avut la bază aceeași structură utilizată anterior. În același timp, numărul de indicatori a fost redus, iar ponderarea acestora, simplificată. Pentru această parte a cercetării, s-a colaborat mai mult cu asociațiile de părinți membre ale Asociației Europene a Părinților (Association européenne des parents d'élèves - EPA).

În ceea ce privește **indicatorul global simplificat** (vezi figura 7), se constată o diferență de 27 de puncte între Marea Britanie, care obține valoarea maximă de 88 de puncte, și Luxemburg, care obține 61 de puncte. Se apreciază că pentru dimensiunile unui studiu la care au participat 15 țări, această diferență este relativ scăzută. Mai mult de jumătate dintre țări se situează peste medie, care atinge valoarea de 72 de puncte. Analiza permite identificarea unei tendințe privind participarea părinților la viața școlii, din perspectivă geografică. Într-adevăr, cele trei țări lidere în clasament (Marea Britanie, Belgia și Suedia) sunt situate în nordul Europei. Este interesant de constatat că Marea Britanie și Belgia au cele mai bune scoruri obținute în urma analizei detaliate privind indicatorul global. Alte cinci țări au obținut o valoare situată puțin peste medie, prin urmare nu poate fi luată în considerare. Același lucru se întâmplă cu celelalte trei țări care se află imediat sub medie: Portugalia, Germania și România. Numai Italia și Luxemburg se îndepărtează cu mai mult de 10 puncte față de media europeană.

La lectură, se poate observa o ușoară diferență a valorilor atribuite țărilor partenere care apare între analiza prezentată în **Rapoartele Naționale** și aceea prezentată în **Rapoartele Naționale Simplificate**. Această diferență se explică prin numărul mai mare de țări, precum și prin reducerea numărului de indicatori și o mai mică finețe în determinarea ponderii.

Dreptul la informare

Referitor la dreptul la informare, media, care se ridică la 79 de puncte, împarte țările în două grupuri egale: unul aflat deasupra mediei, celălalt dedesubt. Primul grup este format din Suedia, Austria, România, Malta, Liechtenstein (82). Cel de-al doilea este format din Portugalia (75), Luxemburg, Italia, Franța, Spania, Cipru și Belgia (70). Marea Britanie atinge încă o dată valoarea maximă a indicatorului (100).

În general, se poate constata că, pentru dreptul la informare, valorile obținute sunt foarte ridicate pe întreg ansamblul țărilor studiate.

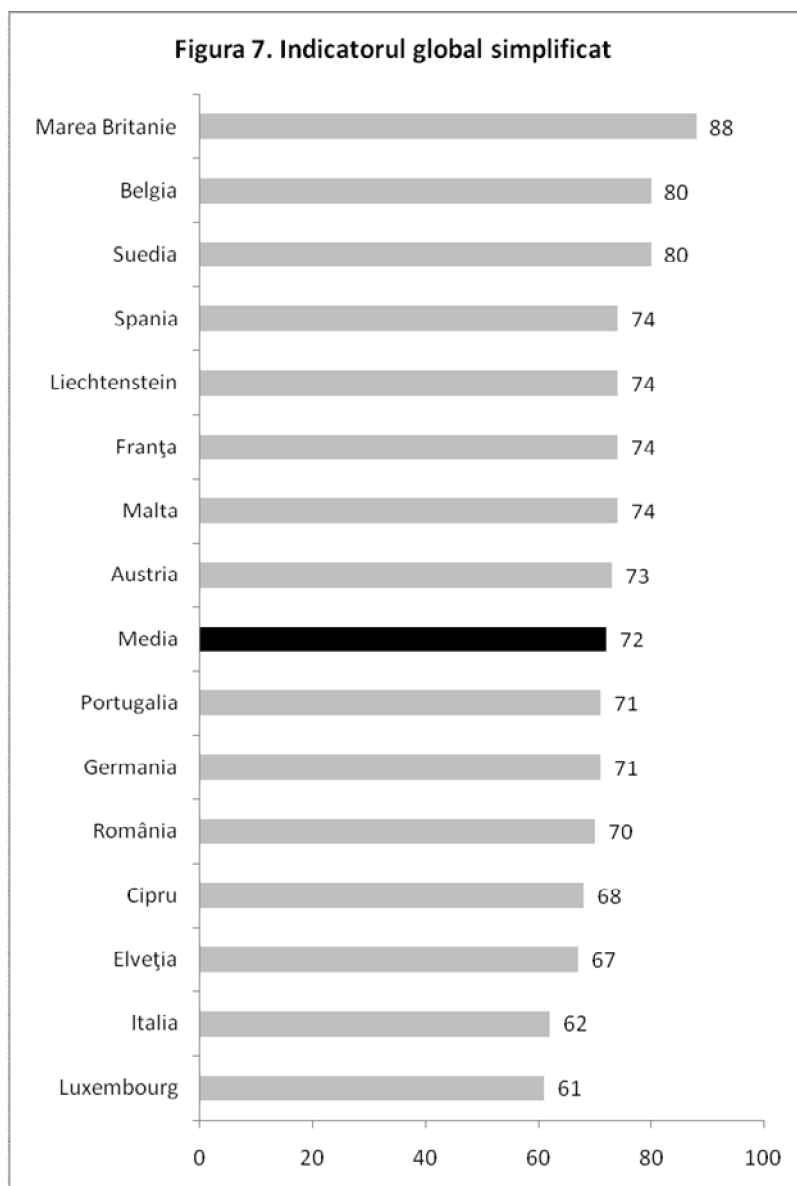
Dreptul la alegere

Analiza indicatorului referitor la dreptul de a alege pune în evidență din nou că cele trei țări din nordul Europei (Belgia, Marea Britanie și Suedia) se detașează net de celelalte, obținând valoarea maximă atribuită acestui indicator. Majoritatea celorlalte țări se situează într-un interval de la 50 la 70 de puncte. Doar Luxemburgul afișează încă o dată o valoare minimă de 25 de puncte, deoarece școlile «altele decât cele ale autorităților publice» sunt foarte puține în această țară.

Dreptul la participare

Referitor la dreptul la participare, este necesar să se reamintescă faptul că numărul de indicatori a fost redus la jumătate, simplificându-se modalitatea de reprezentare a ponderii acestora. În acest context, s-a conferit o importanță mai mare existenței unui sistem de formare a părinților, în ceea ce privește participarea, care este pus în aplicare sistematic de către autoritățile publice. Se constată că un astfel de sistem nu există în prezent în niciuna dintre țările studiate.

Majoritatea țărilor se situează la o valoare de 50 de puncte. Rămân sub această valoare Suedia, Austria și România, care obțin câte 33 de puncte. Italia se află pe treapta cea mai de jos, cu 17 puncte, datorită faptului că nu deține structuri de participare la nivel regional și național, ci doar la nivelul instituției școlare.

Concluzii și recomandări

Cercetarea de față a pus în evidență necesitatea de a pune în funcțiune, la nivel european, niște sisteme care să reflecte așteptările și opiniile părinților și să permită stabilirea unor indicatori cât mai apropiați de realitate. Acest lucru ar fi posibil, de exemplu, prin intermediul unui *Eurobarometru*. Trebuie spus că această lipsă de informații nu este specifică participării părinților la viața școlii, ci privește ansamblul sistemelor educative europene. Chiar și la nivelul Consiliului Europei se observă o îngrijorare în legătură cu acest fapt. De aceea, Consiliul dorește «o cooperare eficientă prin utilizarea unor mijloace noi și transparente pentru crearea unor rețele [...] nu numai între instituțiile Uniunii

Europene, ci și între toate părțile implicate în mod direct». Această cooperare «poate contribui foarte mult la elaborarea, punerea în aplicare și evaluarea politicilor publice».

Cercetarea realizată pune în evidență absența generală, în toate țările Uniunii Europene, a unei abordări bazate pe drepturi, atât în domeniul participării părinților, cât și în cadrul sistemului educativ, în general. Viziunea dominantă, în prezent, se axează în mod esențial pe nevoi: nevoi de școlarizare și de coeziune socială.

În țările europene, guvernarea democratică a sistemelor educative a devenit normativă din 2010, prin adoptarea de către Consiliul Europei a *Cartei privind educația pentru cetățenie democratică*. În această *Cartă*, părinții sunt menționați în mod explicit.

Este apreciat ca fiind necesară conceperea unor formule și metode noi privind participarea părinților la viața școlii: lărgirea dreptului de vot în domeniul educativ în acord cu modelul elvețian al democrației directe, lăsarea instituțiilor școlare în gestiunea părinților, după modelul englezesc *grant maintained schools*; înlesnirea înființării unor școli gestionate direct de către părinți; punerea în aplicare a unor formule de guvernare, cum ar fi *charter schools* sau *comunitățile de învățare*. De asemenea, ar putea fi dezvoltate proiecte de participare axate pe ideea contractului sau a pactului de formare încheiat între școală și familie, prin care să fie stabilite drepturile și responsabilitățile care revin părților implicate în gestiunea sistemului educativ.

Desfășurarea unei campanii publice la nivel european ar putea fi utilă pentru sensibilizarea părinților față de implicarea lor în viața școlii, folosind mecanismele pe care le au la dispoziție, în acest moment, în scopul promovării «cetățeniei active» în acest domeniu.

Dreptul la informare

Nivelul informațiilor disponibile în țările care au făcut obiectul cercetării este destul de ridicat (între 70 și 100 de puncte din 100 posibile) și surprinde toate aspectele sistemului. Totuși, au fost identificate lacune în ceea ce privește evaluarea oferită de instituțiile școlare, în special, referitor la accesul la rezultate (de exemplu, la anchetele naționale și internaționale). Acest demers nu pare să fie deloc în concordanță cu aspectele referitoare la posibilitatea de alegere a școlii.

Acest fapt pare, de asemenea, dificil de pus în acord și cu *Cadrul strategic 2010*, care pretinde obținerea, prin cooperarea europeană, «a unor rezultate clare și concrete care să fie prezentate, analizate și difuzate în mod regulat și sub o formă organizată».

Se consideră necesară crearea unor instrumente noi care să faciliteze comunicarea între școală și familie, precum și consolidarea mecanismelor actuale care s-au dovedit eficiente.

Dreptul de a alege

Se propune să se ofere părinților posibilitatea de a alege, prin asigurarea, în mod efectiv, a gratuității sistemului de învățământ obligatoriu, ceea ce poate fi realizat prin punerea în aplicare a unor măsuri fiscale și/ sau financiare care să sprijine școlile «altele decât cele ale autorităților publice». Dreptul de a alege este singurul drept desemnat în mod explicit prin intermediul instrumentelor internaționale și regionale ale drepturilor omului, precum și în *Carta Drepturilor Fundamentale*.

În scopul promovării dreptului de a alege, autoritățile publice ar trebui să promoveze diversitatea în sistemele de învățământ public și în cele numite «altele», în special prin intermediul autonomiei instituționale și prin încurajarea proiectelor pilot.

Dreptul la contestare

Dreptul la contestare este prezent în toate țările și la diferite niveluri. Totuși, complexitatea sistemelor juridice, prezentă aproape în toate țările, face posibilă ipoteza unei eficiențe scăzute în exercitarea acestui drept. În mai multe țări, este invocată necesitatea de a găsi soluții la conflictele actuale prin alte mijloace. De aceea, se propune crearea unor modalități noi de rezolvare a conflictelor - cum ar fi, de exemplu, rolul de mediator între profesori și părinți - sau consolidarea celor existente.

Dreptul la participare

Complexitatea normelor și procedurilor administrative care privesc instituția școlară reprezintă un obstacol major în legătură cu participarea. Vocabularul pedagogic se constituie, de asemenea, într-un obstacol important. În majoritatea cazurilor, pentru a putea juca un rol eficient într-o structură de participare, părinții sunt obligați să devină «cvasiprofioniști ai participării».

Ar trebui **să se investească și în formarea părinților pentru promovarea implicării lor în viața școlii și în gestiunea instituției școlare.**

Reprezintă o prioritate adaptarea, în măsura posibilului, a legislației muncii la dreptul de participare a părinților în învățământul obligatoriu, precum și organizarea unor întâlniri în cadrul structurilor de participare (comisii și comitete) în momentele în care părinții au timp liber.

Nu în ultimul rând, așa cum atrage atenția și A. Benavente: «*Responsabilii politici știu că între decizia lor și practicile concrete există un univers întreg de obstacole și, de asemenea, de intermediari, printre acestea aflându-se și acțiunile actorilor și partenerilor din domeniul educației și al serviciilor sociale...».*

În ceea ce privește educația, reformele nu vor reuși decât dacă acestea vor mobiliza voința, cunoștințele și competențele tuturor partenerilor.

«*Schimbările din educație impun corelarea politicilor publice, mobilizarea voinței tuturor partenerilor interesați, precum și corelarea obiectivelor cu strategii mai flexibile în mod adecvat și continuu. [...] Acesta este motivul pentru care dialogul politic apare, atât la nivelul definirii obiectivelor și strategiilor cât și la cel al acțiunii concrete și al stabilirii unor parteneriate, ca fiind un instrument indispensabil pentru a vrea, a ști și a putea construi calitatea în educație» (A. Benavente, 2006, p. 5).*

BIBLIOGRAPHIE

Benavente, A (2006). *La construction d'une vision qui intègre les objectifs, les processus et les résultats et le dialogue politique en tant qu'outil stratégique pour des changements éducatifs*. UNESCO – BIE.

Comité des droits économiques, sociaux et culturels (1999). *Observation générale no 13 au Pacte*, Doc. E/C.12/1999/10.

Commission Européenne (2000). *Rapport de mai 2000 sur la qualité de l'éducation*.

Commission Européenne (2001). *Gouvernance européenne. Un livre blanc*, Doc. COM(2001) 428 final.

Commission Européenne (2008). *Communication de la Commission: Un cadre stratégique actualisé pour la coopération européenne dans le domaine de l'éducation et de la formation*, Doc. COM(2008) 865 final.

Conseil de l'Europe (2010). *Charte du Conseil de l'Europe sur l'éducation à la citoyenneté démocratique et l'éducation aux droits de l'homme*. Adoptée dans le cadre de la Recommandation CM / Rec. (2010)7 du Comité des Ministres.

Conseil de l'Union Européenne (2001). *Rapport du Conseil "Education" au Conseil européen sur «Les objectifs concrets futurs des systèmes d'éducation et de formation »*, Doc. 5980/01, Educ 18.

Conseil de l'Union Européenne (2004). *Éducation et Formation 2010 - Rapport intermédiaire conjoint du Conseil et de la Commission sur la mise en œuvre du programme de travail détaillé concernant le suivi des objectifs des systèmes d'éducation et de formation en Europe*, Doc 14358/03 EDUC 168 – COM (2003) 685 final.

OHCDH (2008). *Rapport sur l'utilisation d'indicateurs pour la promotion et la surveillance de la mise en oeuvre des droits de l'homme*, Doc HRI/MC/2008/3.

Schütz, G. / West, M. / Wößmann, L. (2007). *School Accountability, Autonomy, Choice, and the Equity of Student Achievement: International Evidence from PISA 2003* (OCDE, Education Working Paper, no. 14).

UNESCO (2000). *Cadre d'action de Dakar, L'Éducation pour tous: tenir nos engagements collectifs*.

UNESCO / UNICEF (2007). *Une approche de l'éducation pour tous fondée sur les droits de l'homme, Paris - New York*, UNESCO / UNICEF.